

Ahmed Refik

Ahmed Refik'in acele bir krokiğini çizmek isteyenlerin gözleri önüne gelen adam şudur: İmparatorluğun son ve halkın ilk tarihçisi; yaptığı işi sarayın dalkavukluğu halinden çıkararak milletin müdafaası haline sokan ilk tarih muharriri; yazdığı kitablari halka okutabilmek için tarih vülgarizasyonu yapan ilk kalem sahibi; İmparatorluğun sırlarını deşmek için evrak hazinesine gözlerini daldıran ilk mütecessis; tarihî devirleri, içinde buldukları edebiyat atmosferi içinde mütalea eden ilk tarih edebiyatçısı; İmparatorluğun yıkılmasına sebep olmuş klerikal tesirlere, ulema ve softa otoritesine hücum etmiş ilk tarihçi.

Fakat, ilmî denebilecek bir metod-dan mahrum; fakat, ilmî denebilecek herhangi bir tarih felsefesinden habersiz; fakat, maziye zekâsından ziyade mizacile ve hassasiyetile bakmış, eserlerine bilgisinden ziyade gönlüne karıştırmış; fakat, bilhassa Balkan harbinden sonra ümidleri yıkıldığı için, neslinin hemen bütün san'atkârları gibi, kendisini umumî manasile tam bir epikürizme vererek, hakikatte bir nale devrinden başka birşey olmıyan Lâle Devrinin tatasız, çapkın ve müstehzi şiirini sevmiş; fikir adamı olmaktan ziyade gönül adamı ve ehli kalem olmaktan ziyade ehli dil; kabkaha ile gözyaşı arasında kararını bulamamış ve bütün ömrü birinden ötekine atlamakla geçmiş; şiire tarihten fazla istidadlı, fakat tarihe şiirden fazla emek vermiş; ikisinin de sathında kaldığı halde aşkını duymuş, fakat ikisinin de icine dalamamış olmanın şuarsuz dramını yaşamış bir kalender: Büvük ve zavallı Ahmed Refik, zavallı hoca.

PEYAMI SAFA

